

Wyrok z dnia 20 października 1998 r.

I PKN 328/98

Podstawą faktyczną skierowania z urzędu nauczyciela na badania przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia w celu ustalenia jego niezdolności do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku (art. 23 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) mogą być zmiany w stanie zdrowia nauczyciela powstałe po prawomocnym przywróceniu go do pracy.

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Andrzej Kijowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 20 października 1998 r. sprawy z powództwa Danuty J.-F. przeciwko Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu w W. o przywrócenie do pracy i zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu z dnia 9 kwietnia 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w pkt 1 i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Danuta J.-F. wystąpiła z powództwem przeciwko Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu w W., domagając się - po sprecyzowaniu żądania wynagrodzenia za miesiąc sierpień i wrzesień 1997 r. z należnymi odsetkami oraz odszkodowania 5.000 zł za poniesiony uszczerbek na zdrowiu oraz z tytułu zwrotu kosztów badań, a także przywrócenia do pracy.

Pozwany uznał powództwo w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę za okres luty - lipiec 1997 r., a w pozostałym zakresie wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Lipnie wyrokiem z dnia 30 grudnia 1997 r. [...] oddalił powództwo. Sąd ustalił, że powódka była zatrudniona u pozwanego w charakterze mianowanego nauczyciela - wychowawcy. Odrębnym wyrokiem z dnia 4 grudnia 1996 r. [...] Sąd ten przywrócił powódkę do pracy, a Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 maja 1997 r. oddalił apelację pozwanej. Pozwany nie dopuścił jej do świadczenia pracy, twierdząc, że ze względu na stan zdrowia powódka nie jest zdolna do pracy. Pozwany powoływał się na zaświadczenie wystawione przez Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ś. oraz niezłożenie zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego, że powódka może wykonywać zatrudnienie w zawodzie nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy. Pozwany wypłacił powódce należne świadczenie wynikające ze stosunku pracy za okres od 15 maja do końca lipca 1997 r., z wyjątkiem wypłaty z zakładowego funduszu nagród. Ponadto Sąd Rejonowy ustalił, że pismem z 16 maja 1997 r. pozwany skierował powódkę z urzędu na badanie przez Komisję Lekarską do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia celem ustalenia, czy powódka jest trwale niezdolna do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku nauczyciela. Następnie pismem z dnia 18 lipca 1997 r. pozwany złożył oświadczenie, że na podstawie art. 23 ust. 4 pkt 2 oraz ust. 5 Karty Nauczyciela rozwiązuje z powódką umowę o pracę z dniem 1 sierpnia 1997 r. z powodu dwukrotnego niestawienia się na badanie przed wymienioną Komisją Lekarską i nieusprawiedliwienie swojej nieobecności. Pismo to nie zostało powódce doręczone pod wskazany przez nią adres czasowego pobytu, bowiem nie przebywała pod tym adresem. Wysłano więc do powódki to pismo na adres stałego miejsca zamieszkania. Powódka odmówiła przyjęcia przesyłki, ale przyznała, że odebrała ją jej matka 23 września 1997 r. Sąd uznał, że powódce doręczono pismo z 18 lipca 1997 r. o rozwiązaniu z nią umowy o pracę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych skierował powódkę na badanie w czterech terminach, na które powódka nie stawiała się. Następnie na wniosek powódki ZUS Oddział w W. wyznaczył kolejne trzy terminy badań, na które powódka również nie stawiała się. Jednakże poinformowała ZUS - Inspektorat w R., że na komisję lekarską spoza województwa stawi się po prawomocnym wyroku, bo nie ma zaufania do lekarzy w R. i w W. Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powódka całe wakacje była nieobecna w miejscu zamieszkania, a w okresie od 18 czerwca do 20 lipca 1997 r. przebywała na badaniach w W. i Ł. Odmówiła przyjęcia przesyłek dotyczących wezwania na badanie kierowane przez ZUS na 16 i 21 lipca. Twierdziła, że na kolejne terminy badań otrzymywała

zawiadomienia z opóźnieniem, wynikającym z jej nieobecności w miejscu zamieszkania. Sąd Rejonowy, rozpatrując zasadność skierowania powódki na badania w świetle poglądów prawnych wyrażonych przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 października 1992 r., I PKN 48/90, uznał, że pozwany nie przekroczył celu i przesłańek wymienionych w art. 23 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. Z 1997 r. Nr 56, poz. 357). W związku z tym stwierdził, że rozwiązanie stosunku pracy z powódką było zgodne z prawem i dlatego z mocy art. 45 § 1 KP w związku z art. 91 c Karty Nauczyciela oddalił powództwo o przywrócenie do pracy.

Sąd Rejonowy uznał, że pozwany, wypłacając powódce wynagrodzenie za pracę od 15 maja do końca lipca 1997 r., spełnił obowiązek wynikający z art. 47 KP w związku z art. 91 c Karty Nauczyciela wobec pracownika, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy. Dlatego Sąd oddalił powództwo w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę, jak również co do rocznej nagrody z zakładowego funduszu nagród, która nie przysługiwała powódce, gdyż nie przepracowała co najmniej 6 miesięcy w danym roku obliczeniowym, jak tego wymagają przepisy art. 5 ust. 2 pkt 8 i ust. 3 ustawy z dnia 10 lipca 1989 r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (jednolity tekst: Dz.U. z 1985 r Nr 32, poz. 141 ze zm.). W części dotyczącej roszczeń powódki o odszkodowanie za poniesione straty moralne Sąd Rejonowy-Sąd Pracy uznał się niewłaściwym i przekazał sprawę Wydziałowi Cywilnemu Sądu Rejonowego w Rypinie według właściwości.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu wyrokiem z dnia 9 kwietnia 1998 r. [...] oddalił apelację powódki Danuty J.-F. od wymienionego wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Lipnie. W uzasadnieniu wyroku Sąd Wojewódzki stwierdził, że Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe ustalenia i wyprowadził z nich na podstawie art. 233 § 1 KPC trafne wnioski, które podziela. Po wyroku Sądu Rejonowego w Lipnie z dnia 15 maja 1997 r. [...] (na podstawie którego powódka została przywrócona do pracy), pozwany przedłożył przed Sądem drugiej instancji zaświadczenie lekarskie Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ś. z dnia 11 stycznia 1996 r., w którym stwierdzono u powódki zespół chorobowy. Nastąpiło to po złożeniu powódce oświadczenia o rozwiązaniu stosunku pracy z powodu nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się na badanie przed Komisją Lekarską do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia. Dlatego okoliczność ta nie mogła

mieć znaczenia w poprzednim sporze. Wojewódzki Inspektorat Orzecznictwa Inwalidzkiego podjął decyzję o odstąpieniu od badania powódki wobec wielokrotnego jej niestawiennictwa na badanie, o czym powiadomił pozwanego pismem z dnia 16 lipca 1997 r. Pozwany oświadczeniem woli z dnia 18 lipca 1997 r. rozwiązał z powódką stosunek pracy. Oświadczenie woli pozwanego doręczono powódce przez pocztę, z tym że powódka odmówiła przyjęcia przesyłki, którą awizowano. Sąd Wojewódzki stwierdził, że zgodnie z art. 61 KC w związku z art. 300 KP oświadczenie woli jest złożone z chwilą, gdy doszło do adresata w taki sposób, że osoba ta mogła zapoznać się z jego treścią. Oznacza to, że zaistniała sytuacja, iż rzeczywiście zapoznanie adresata z treścią oświadczenia woli zależało tylko od niego. Zaskarżone oświadczenie woli zostało doręczone powódce przez pocztę w terminie awiza. Wobec odmowy przyjęcia przesyłki działa domniemanie faktyczne, że powódka mogła się zapoznać z oświadczeniem woli pozwanego. Sąd Wojewódzki uznał, że Sąd pierwszej instancji trafnie ustalił, iż pozwany wypłacił wynagrodzenie za okres gotowości do pracy. Ponadto Sąd drugiej instancji uznał, że roszczenie powódki o zapłatę trzynastej pensji za 1996 r. nie jest zasadne, gdyż powódka nie przepracowała w tym roku co najmniej 6 miesięcy, jak to wymaga art. 6 ust. 3 wymienionej ustawy z 10 lipca 1985 r., gdyż miała zwolnienie lekarskie od 16 lutego 1996 r. i pobierała zasiłki chorobowe za grudzień 1995 r. i styczeń oraz luty 1996 r. Powódka nie świadczyła pracy, gdy toczyło się poprzednie postępowanie sądowe w sprawie [...] Sądu Rejonowego w Lipnie, w którym wydano wyrok 4 grudnia 1996 r. przywracający powódkę do pracy, a wyrok Sądu drugiej instancji wydano 15 maja 1997 r. Wobec tego, że powódka nie miała minimalnego 6-cio miesięcznego okresu pracy, to pomimo treści „art. 51 KP nie przysługiwało jej prawo do trzynastej pensji za 1996 r.”. Z tego względu Sąd Wojewódzki oddalił apelację powódki jako nieuzasadnioną.

Od powyższego wyroku Sądu Wojewódzkiego pełnomocnik powódki wniosła w jej imieniu kasację, w której zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 23 ust. 3 i ust. 4 pkt 2 Karty Nauczyciela, art. 61 Kodeksu cywilnego, art. 45 § 1 Kodeksu pracy i art. 5 ust. 2 pkt 8 i ust. 3 wymienionej ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. Ponadto zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 139, art. 233 i art. 328 § 2 KPC. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym [...]. Zdaniem skarżącej skierowanie powódki na bada-

nie lekarskie po prawomocnym przywróceniu jej do pracy, mimo iż stan zdrowia powódki nie uległ zmianie, nastąpiło z naruszeniem art. 8 KP i było wyjątkowo złośliwe przed osiągnięciem wieku emerytalnego, a tym samym naruszało art. 23 Karty Nauczyciela. Sąd dokonując oceny prawidłowości zawiadomienia powódki dopuścił się naruszenia art. 61 KC w związku z art. 139 KPC. Wnosząca kasację uważa, że powódka, pomimo zgłaszania gotowości do pracy, nie została dopuszczona do jej wykonywania. Z tego względu jej roszczenia o zapłatę trzynastej pensji są uzasadnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sprawa nie została należycie wyjaśniona do stanowczego rozstrzygnięcia. Z tego względu kasacja jest zasadna, pomimo iż niektóre jej zarzuty są bezpodstawne. W pierwszej kolejności zasługuje na uwagę zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy. Powierzchna kontrola apelacyjna ustaleń Sądu pierwszej instancji doprowadziła do uznania ich za prawidłowe bez analizy i wnikliwej oceny obszernie zebranego materiału dowodowego, dotyczącego stanu zdrowia powódki. Dlatego należy uznać za zasadny zarzut kasacji naruszenia art. 233 § 1 KPC, skoro ustalenia te nie zostały dokonane na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranych dowodów w sprawie. Uzasadnienia Sądów obu instancji z naruszeniem art. 328 § 2 KPC nie zawierają omówienia wiarygodności i mocy innych dowodów znajdujących się w aktach sprawy, poza zaświadczeniem szpitalnym z dnia 17 stycznia 1996 r. Było ono sporządzone około roku wcześniej przed wydaniem wyroku z dnia 4 grudnia 1996 r. [...], przywracającym powódkę do pracy w pozwanym zakładzie z powodu nieuzasadnionego rozwiązania z nią stosunku pracy.

Wyrok ten stał się wykonalny po oddaleniu apelacji strony pozwanej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 maja 1997 r. [...]. Strona pozwana obowiązana była wykonać to orzeczenie, bowiem z mocy art. 388 § 1 KPC stało się ono natychmiast wykonalne. Jeśliby stan zdrowia powódki uniemożliwiał jej przywrócenie do pracy, to Sądy orzekające w sprawie nie uwzględniłyby tego żądania, lecz orzekłyby zgodnie z art. 45 § 2 KP o odszkodowaniu. Niedopuszczalna więc była odmowa zatrudnienia powódki przez pozwanego, pominięcie jej gotowości do pracy, jak również wykorzystanie do tego zaświadczenia lekarskiego

wydanego przed wydaniem orzeczenia o przywróceniu powódki do pracy. W niniejszej sprawie Sądy obu instancji nie wzięły pod uwagę i nie oceniły innych załączonych do akt dokumentów o stanie zdrowia powódki. Nie można było w szczególności pominąć zaświadczenia Zakładu Radiologii Klinicznej z W. [...] zawierającego wynik tomografii komputerowej z badania powódki w dniu 20 czerwca 1997 r., które nie wykazało nieprawidłowych zmian ogniskowych w obrębie tkanki mózgowej powódki. Podważa to zasadność pośpiesznego skierowania powódki na badanie przez Komisję do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia celem ustalenia jej niezdolności do pracy, zamiast pouczenia o ewentualnej możliwości skorzystania z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia (art. 73 Karty Nauczyciela). Wezwania powódki na badania komisyjne w czasie, gdy nie przebywała w miejscu stałego zamieszkania, lecz w innych miejscach pobytu, w tym częściowo na badaniach lekarskich z innych powodów w zakładach leczniczych w Ł. i w W. wymagało rozważnej oceny podstaw zastosowania wobec powódki art. 23 ust. 3 i 4 Karty Nauczyciela. Zdaniem Sądu Najwyższego, podstawą faktyczną zastosowania art. 23 ust. 3 Karty Nauczyciela i skierowania z urzędu nauczyciela na badania lekarskie przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia w celu ustalenia niezdolności nauczyciela do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku mogą być zmiany w stanie zdrowia, powstałe po prawomocnych orzeczeniach sądowych o przywrócenie do pracy, a nie istniejący przedtem stan zdrowia nauczyciela. Brak jakichkolwiek ustaleń w zaskarżonym wyroku w odniesieniu do tego okresu uniemożliwia ocenę, czy skierowanie powódki na badania komisyjne nastąpiło bez uzasadnionych podstaw i czy pozwany zakład pracy nie nadużył swego uprawnienia, przewidzianego w art. 23 ust. 3 Karty Nauczyciela, w sposób sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, o którym mowa w art. 8 KP. Sądy obu instancji nie rozważyły także, czy w sytuacji osobistej i rodzinnej powódki (wiek przedemerytalny, stan zdrowia, utrzymanie dzieci, mieszkanie służbowe itp.) rozwiązanie z nią stosunku pracy nie było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Usprawiedliwia to zarzut kasacji, że zaskarżony wyrok narusza art. 23 ust. 3 Karty Nauczyciela w związku z art. 8 KP. Z tego względu istnieje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku w celu uzupełnienia ustaleń co do stanu zdrowia powódki po prawomocnym przywróceniu jej do pracy i zbadania na tej podstawie zasadności powództwa co do ponownego przywrócenia jej do pracy. Dopiero po rozstrzygnięciu tej kwestii będzie także możliwe ustosunkowanie się do roszczeń powódki, opartych na podstawie art. 5 i art. 6 ust. 2

pkt 8 i art. 3 ustawy z dnia 10 lipca 1985r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U. Nr 32, poz. 141 ze zm.) z uwzględnieniem niedopuszczenia powódki do pracy, pomimo jej gotowości podjęcia po przywróceniu do pracy, która nie została wykorzystana z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Pozostałe zarzuty kasacji dotyczące naruszenia przez Sąd w zaskarżonym wyroku art. 61 Kodeksu cywilnego i art. 139 KPC są bezpodstawne, gdyż Sądy obu instancji prawidłowo oceniły z punktu widzenia tych przepisów kwestię doręczenia wezwań powódki na badania komisyjne. Jednakże kwestia ta bez wyjaśnienia zasadności zastosowania przez pozwanego wobec powódki art. 23 ust. 3 Karty Nauczyciela nie ma samodzielnie zasadniczego znaczenia i jest uzależniona od uprzedniego rozstrzygnięcia powyższego zasadniczego zagadnienia.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC należy uwzględnić kasację i orzec jak w sentencji.

=====